

Høringsuttalelse fra Det teologiske Menighetsfakultet

NOU 2006:2 Staten og Den norske kirke

1. Overordnede prinsipper for tros- og livssynspolitikken

Departementet etterspør i sitt første høringsspørsmål hvilke overordnede prinsipper som bør ligge til grunn for tros- og livssynspolitikken. Imidlertid gir utredningen lite grunnlag for å ta stilling til dette spørsmålet, da utvalget mener det har ligget ”utenfor mandatet å gjennomgå og foreslå en samordnet tros- og livssynspolitik for det norske samfunnet” (s. 10). I stedet har man konsentrert seg om de forhold som angår forholdet mellom staten og Den norske kirke.

MF beklager for sin del at et statlig utvalg ikke i større grad har forankret sine forslag til en nyordning av forholdet mellom staten og Den norske kirke i en mer helhetlig refleksjon omkring statens religionspolitikk. Uten en slik refleksjon risikerer man at en fremtidig religionspolitikk ensidig blir avgjort ut fra hensynet til Den norske kirke og statens interesser i forhold til denne kirke, i stedet for å bygge på en prinsipiell tenkning om statens rolle i forhold til tros- og livssynssamfunn generelt.

Vi mener like fullt at det er nødvendig at behandlingen av dette spørsmålet *både* skjer ut fra et generelt religionspolitisk perspektiv, og samtidig at man tar hensyn til selvforståelsen til den kirke som fremfor alt berøres av en nyordning, nemlig Den norske kirke.

I dag preges statens generelle tros- og livssynspolitik av at man forsøker å forene statskirkeordningen med prinsippet om ikke-diskriminering ved hjelp av en kompensasjonsordning. Det ligger ingen annen prinsipiell begrunnelse bak det offentliges støtte til andre tros- og livssynssamfunn enn å kompensere støtten til statskirken. Ved en avvikling av statskirkeordningen blir det nødvendig å gi en mer generell begrunnelse for statens politikk på dette feltet.

Etter vår oppfatning må en slik begrunnelse bygge på to typer premisser. For det første må tros- og livssynspolitikken være forankret i tros- og livssynsfrihet som en grunnleggende menneskelig rettighet. Det betyr at både alle borgere og de ulike tros- og livssynssamfunn må få sine grunnleggende rettigheter respektert på dette området. Det betyr også at staten ikke må oppføre seg diskriminerende på dette feltet. Ikke-diskriminering betyr imidlertid ikke nødvendigvis at alle må behandles absolutt likt, i det man kan tenke seg legitime grunner for å behandle trossamfunn ulikt dersom ett eller flere av disse ut fra sin størrelse og sin betydning for et lands historie og kultur rent faktisk står i en særstilling i forhold til andre tros- og livssynssamfunn. Den norske kirke innehar på mange måter en slik posisjon som en særlig tradisjonsbærer i vårt samfunn. Dersom Den norske kirke skal gis en formell særstilling etter at statskirkeordningen eventuelt er avviklet, må dette uansett ikke føre til at andre tros- og livssynssamfunn eller deres medlemmer får sine rettigheter innskrenket på noen måte.

For det andre må tros- og livssynspolitikken etter vår oppfatning bygge på den erkjennelse at tro og livssyn har positiv betydning både for den enkelte og for samfunnet, og at staten derfor aktivt bør legge til rette for utøvelse av tro og livssyn. MF vil derfor støtte utvalgets forutsetning om at staten også uavhengig av statskirkeordningen både kan og bør føre en aktivt støttende politikk overfor tros- og livssynssamfunnene. Gjennom en slik politikk kan staten aktivt sikre den enkelte borgers rett til utøvelse av tro og livssyn. Det er samtidig nødvendig å tenke gjennom de muligheter som ligger i å misbruke en slik ordning fra statens side, i retning av å bruke økonomiske sanksjonsmuligheter for å øve utilbørlig styring.

2. Den norske kirke som statskirke

Av det foregående følger at prinsippet om tros- og livssynsfrihet må være et sentralt premiss også for vurderingen av statens forhold til Den norske kirke. Vi slutter oss til den vurdering at statskirkeordningen rent rettslig neppe er i strid med internasjonale avtaler og konvensjoner, kanskje bortsett fra kravet om Kongens bekjennelsesplikt og kravet om at halvparten av regjeringsmedlemmene må tilhøre Den norske kirke. Som utvalgets flertall mener vi likevel at statskirkesystemet er problematisk i forhold til en videre forståelse av prinsippet om tros- og livssynsfrihet. Statskirkeordningen kan på den ene side oppfattes som et uttrykk for ett trossamfunns og noen borgeres privilegerte stilling i forhold til andre. Man gjør klokt i å lytte nøye til livssynsminoritetens beretning om å føle seg diskriminert som en konsekvens av statskirkeordningen.

På den annen side vil vi hevde at statskirkeordningen ikke godt nok tar vare på Den norske kirkes egen religionsfrihet. Det er problematisk at viktige avgjørelser for kirken tas av politiske organer som er valgt i allmenne valg i befolkningen, og som ikke primært er valgt for å styre kirken. Det er problematisk at Den norske kirkes organer ikke har det avgjørende ord i utvelgelsen av sine fremste ledere (biskoper og proster). Etter vår mening taler både hensynet til minoritetenes og til Den norske kirkes tros- og livssynsfrihet for en avvikling av den nåværende statskirkeordningen.

Tanken om tros- og livssynsfrihet springer ut av en grunnleggende tenkning om menneskelige rettigheter (jfr. f.eks. art. 9 i Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen). Vi finner det viktig å understreke at hensynet til grunnleggende menneskelige rettigheter ikke må forstås som et politisk prinsipp som anvendes på statskirkespørsmålet "utenfra", så å si til forskjell fra mer spesifikt teologiske overveielser. Selv om menneskerettighetene er formulert i en allmenn kontekst, er deres innhold i dypt samsvar med den kristne tro. Dette gjelder også etter vår oppfatning retten til tros- og livssynsfrihet. Det er ikke i samsvar med evangeliet å tvinge mennesker til en bestemt tro, gi privilegier til noen ut fra en bestemt tro, eller forfølge andre for sin tros skyld. Det strider mot kirkens vesen å la seg bruke i makthaveres hender som et redskap til undertrykkelse. I stedet oppfordrer Jesus de kristne til å gå inn i tjenerens posisjon (Matt 20,25f).

Dette er en erkjennelse som dessverre ikke alltid har preget den kristne kirke. Fra Konstantins tid har majoritetskirken på ulikt vis vært i en privilegert maktposisjon og gjort seg skyldig i diskriminering og overgrep mot annerledes troende og tenkende. I et historisk perspektiv er statskirkeordningen en etterlevning av en autoritær og ensrettet religionspolitikk, der kirken ble brukt av makthaverne til å kontrollere innbyggerne og sikre stabiliteten i samfunnet. Denne historiske arv er i seg selv et argument for å oppheve statskirkeordningen. Etter vår mening vil troverdigheten til kirkens vitnesbyrd om evangeliet bli styrket når den sier fra seg det som kan oppfattes som en privilegert posisjon.

Statskirkespørsmålet er ikke bare et spørsmål om Den norske kirkes rolle i samfunnet, men også om å finne en kirkeordning som best stemmer overens med en teologisk forståelse av kirken. Etter evangelisk-luthersk forståelse finnes det ikke én riktig kirkeordning, samtidig som enhver kirkeordning må vurderes kritisk ut fra kirkens egenart og oppdrag. Ifølge kirkens bekjennelse er kirken "forsamlingen av de hellige, der evangeliet blir lært rent og sakramentene forvaltet rett" (CA VII). Det betyr at kirken er et fellesskap av døpte mennesker, forankret i samlingen om ord og sakrament. Som sådan er kirken et særegent fellesskap som ikke går opp i det allmenne fellesskap av mennesker i samfunnet.

Dette grunnleggende synspunkt får konsekvenser både for forståelsen av Den norske kirke som folkekirke og for dens relasjon til staten. Når Den norske kirke beskrives som en *folkekirke*, er dette dels å forstå som en beskrivelse av et stort flertall av befolkningen tilhører denne kirken. Dels er begrepet å forstå som uttrykk for et ideal om at kirken skal bety mest mulig for bredest mulige lag av folket, samt at flest mulig skal kunne føle seg hjemme i kirken. Verken som beskrivelse eller ideal må imidlertid folkekirkebegrepet forstås i retning av et *sammenfall* mellom folk og kirke. Det gir seg for det første av det faktum at ikke alle som hører hjemme i folket tilhører, eller ønsker å tilhøre, Den norske kirke. Men også der det måtte være tilnærmet samsvar mellom befolkning og kirkemedlemmer, må det fastholdes at det dreier seg om to fellesskap med ulike grunnlag og formål. Dette uttrykkes også i Kirkemøtets uttalelse om Den norske kirkes selvforståelse, der det heter "Som folkekirke er Den norske kirke ikke identisk med folkefellesskapet, men er et særegent fellesskap bygd på dåpen og troen" (Den norske kirkes identitet og oppdrag, pkt. 2).

Denne grunnleggende skjelning mellom kirken som fellesskap og det allmenne fellesskap av mennesker i samfunnet får også konsekvenser for forståelsen av kirke og stat. Ut fra en teologisk betraktning er kirke og stat to størrelser med hver sin begrunnelse og hensikt. Det betyr ikke at det nødvendigvis må være noen motsetning mellom stat og kirke, eller at de ikke kan samvirke på ulikt vis. Et samvirke fungerer imidlertid best når ikke en av partene er underlagt den andre. I sitt forhold til staten må også kirken være fri til å kritisere staten når den krenker moralske grenser og menneskelige rettigheter.

I de første 500 år av sin historie i Norge hadde kirken en stor grad av selvstendighet i forhold til staten. Da statskirkeordningen ble innført ved reformasjonen, var det kongen som kirkens fremste lekmann som overtok ansvaret for kirkestyret. Hans myndighet omfattet imidlertid ikke det kirkelige embetes ansvar for å forkynne evangeliet og forvalte sakramentene. Gjennom innføringen av eneveldet på 1600-tallet ble imidlertid statskirkesystemet omformet til i sterkere grad å forankre kongens kirkestyre i hans oppgave som konge. Gjennom innføringen av et parlamentarisk demokrati på 1800-tallet ble kirkestyret løst fra den personlige kongemakt og ble i stedet underlagt demokratisk styring og kontroll. Selv om Kongen og de statsråder som fatter vedtak i kirkesaker etter Grunnlovens § 4 og 12 skal være medlemmer av kirker, gjelder ingen begrensning for Stortingets mulighet til å fatte bestemmelser i kirkesaker, bl.a. ved å vedta kirkens ordning i kirkeloven og å vedta kirkens årlige budsjetter. Det er som statlig organ, bestående av både kirkemedlemmer og ikke-medlemmer, at Stortinget tar avgjørelser i saker som angår kirken. De premisser som opprinnelig lå til grunn for statskirkeordningen, er derfor ikke lenger til stede. I stedet for å

være begrenset til at kongen som kirkemedlem styrer kirken, innebærer den i dag at statlige organer i kraft av å være statlige organer har betydelig innflytelse over kirkelige forhold. Dette er høyst problematisk både ut fra en prinsipiell teologisk betraktning og ut fra prinsippet om tros- og livssynsfrihet.

Mens kirken i Grunnloven av 1814 var integrert i statsapparatet, har man etter hvert utviklet en selvstendig kirkelig organisasjon. Etter at Kirkemøtet ble opprettet i 1984 har en rekke saker som tidligere ble avgjort i statsråd, blitt delegert til spesifikt kirkelige organer. En slik utvikling har både vært uunngåelig og riktig, både sett i lys av økende livssynsmessig pluralisering i det norske samfunnet og i lys av erkjennelsen av at kirken ikke er sammenfallende med staten. Etter vår oppfatning er det nå på tide at denne utviklingen bringes ytterligere et skritt videre, ved at Den norske kirke blir et selvstendig rettssubjekt og får en organisasjon helt skilt fra staten. Det betyr at statskirkeordningen etter vår oppfatning bør avvikles.

En avvikling av statskirkeordningen innebærer ingen avvikling av Den norske kirke som folkekirke. Vi ser det som avgjørende at skillet mellom stat og kirke gjennomføres på en måte som sikrer kontinuitet, og slik at ingen opplever at de mister "sin kirke". Det betyr at man i dette spørsmålet så langt det lar seg gjøre bør søke å finne samlende løsninger, uten overdrevne polariseringer. Av den grunn mener vi at en folkeavstemning om stat-kirke-spørsmålet ikke er tjenlig.

3. Lovforankring av Den norske kirke

En avvikling av den nåværende statskirkeordningen fordrer at forholdet mellom staten og Den norske kirke blir ordnet på en ny måte. I Gjønnnes-utvalget var det ulike meninger om hvordan dette forholdet skal ordnes. Mens et flertall går inn for en egen rammelov for Den norske kirke ("lovforankret folkekirke"), går et mindretall inn for at Den norske kirke likebehandles med andre trossamfunn ved å legges inn under en allmenn trossamfunnlovgivning ("selvstendig folkekirke").

Det kan anføres gode grunner for begge løsninger. Etter vår mening er imidlertid en lovforankret folkekirke å foretrekke. Denne kirkeordningen vil oppleves som det minst radikale brudd med nåværende ordning, og markere den særstilling Den norske kirke fortsatt vil ha i overskuelig framtid, både i kraft av sin historie og sin høye andel medlemmer i befolkningen. Denne ordningen kan videre gi legitimitet til kirkelig medvirkning ved særlige offentlige anledninger både lokalt og nasjonalt, og til en fortsatt aktiv kirkelig deltakelse fra

kongefamiliens side. For hoveddelen av landets befolkning vil dette trolig fremstå som en både naturlig og ønskelig praksis også etter at statskirkeordningen er avviklet.

En ordning der Stortinget vedtar en egen rammelov for Den norske kirke er imidlertid ikke uproblematisk i forhold til de prinsipielle synspunkter på forholdet mellom stat og kirke som vi har anført i pkt. 2. En slik ordning vil fortsatt gi staten myndighet til å definere forhold som det tilligger kirken selv som trossamfunn å ta stilling til. Det er derfor viktig at denne loven blir kortfattet og ikke legger andre føringer for kirkens fremtidige utvikling enn slike som har feste i kirkens egne vedtak. Det er videre nødvendig at lovgiver ikke senere ved lovendringer eller nye lover åpner for en utilbørlig politisk styring av kirken som trossamfunn.

4. Finansiering av Den norske kirke

I spørsmålet om finansieringen av en kirke skilt fra staten er det nødvendig å avveie ulike hensyn. På den ene side er det viktig å sikre økonomisk stabilitet og bærekraft. Dette er ikke minst nødvendig for å opprettholde kirkens karakter av folkekirke. Slike hensyn taler for at det offentlige fortsatt tar ansvar i finansieringen av kirkens virksomhet.

En slik finansieringsordning må omfatte alle tros- og livssynssamfunn og ses som et uttrykk for en aktivt støttende tros- og livssynspolitik.

På den annen side er det nødvendig å sikre kirkens karakter av å være et fellesskap av sine dømte medlemmer. Dette forhold uttrykkes etter vår oppfatning best ved at medlemmene også bidrar direkte til den kirke de tilhører. En framtidig finansieringsordning bør derfor også inneholde et element av medlemsbidrag. En ordning med direkte medlemsbidrag vil også gjøre kirken mindre avhengig av politiske beslutninger om nivået på bevilgninger til tros- og livssynssamfunn.

Vi vil derfor støtte forslaget fra flertallet i Gjønnnes-utvalget som forutsetter at offentlige bevilgninger fortsatt skal stå for hovedfinansieringen av den kirkelige virksomhet, men at dette bør kombineres med en form for medlemsavgift.

5. Valgordning og andre perspektiver på kirkeordningen

Høringsdokumentets spørsmål om valgordninger kan ikke besvares isolert fra spørsmålet om kirkeordningen generelt. Ett av de viktige tema i denne sammenheng er forholdet mellom det lokale og det sentrale nivå i kirken. Etter vårt skjønn er dette et spørsmål som ikke er tematisert tilstrekkelig i Gjønnnes-utvalgets innstilling.

Etter evangelisk-luthersk kirkeforståelse er den lokale menighet den grunnleggende enhet i kirken. I vår nåværende kirkeordning kommer dette teologiske poeng til uttrykk i soknenes selvstendige stilling i kirkeordningen. Dette forhold må ikke svekkes i en fremtidig kirkeordning, men tvert imot videreføres og styrkes. Avviklingen av Kongens kirkestyre må derfor ikke uten videre bety at et kirkestyre på nasjonalt nivå overtar alle Kongens funksjoner. Det er her viktig at ikke enevoldstidens forståelse av at all kirkelig myndighet er utledet av Kongens myndighet, overføres på sentralkirkelige organer. I stedet må forholdet mellom lokalt og sentralt nivå reguleres på en måte som sikrer lokalkirkens selvstendighet, og der det settes klare grenser for det sentrale nivå's myndighet i forhold til det lokale. De begrensninger på lokalmenighetens selvstendighet som samtidig må finnes i et kirkesamfunn med felles ordninger, må ikke være for omfattende.

Med utgangspunkt i en kirkeforståelse der den lokale menighet oppfattes som den grunnleggende størrelse, må den kirkelige organisasjon på regionalt og sentralt nivå forstås som organer som handler på lokalmenighetenes vegne og på lokalmenighetenes oppdrag. Den grunnleggende styringsrett i kirken må dermed være forankret i menighetene. Styringsorganer på regionalt og sentralt nivå må derfor være representative for menighetene. Det bør trolig føre til en utvidelse av Kirkemøtet på en måte som sikrer mer direkte lokal representasjon. ”nedenfra”.

Vi er i denne sammenheng skeptisk til tanken om direkte valg blant kirkens medlemmer til Kirkemøtet. En slik ordning vil etter vårt skjønn kunne svekke sentralkirkelige organers forankring i soknene og føre til en dårligere sammenheng mellom lokalt og sentralt nivå i kirken.

Selv om vi vil gå inn for en videreføring av dagens indirekte valgmodell, mener vi likevel at den bør forbedres på flere punkter. På den ene siden bør man gjennomtenke hvordan valgene til sentralkirkelige organer skjer, bl.a. for sørge for at de stemmeberettigede får bedre kunnskap om kandidatene og hva de står for. På den annen side bør man arbeide for å styrke interessen for og oppslutningen ved valg til menighetsråd.

6. Statens verdigrunnlag og Grunnlovens § 2

Spørsmålet om samfunnets verdigrunnlag har tradisjonelt vært nært knyttet til Den norske kirkes dominerende og privilegerte stilling. Et eksempel på dette har vært grunnskolen, som inntil 1996 hadde et kristendomsfag forankret i evangelisk-luthersk kristendom, med fritakskriterier knyttet til kirkemedlemskap. Gjennom KRL-faget har religions- og livssynsundervisningen i skolen mistet sin direkte linje til Den norske kirke som trossamfunn.

Et annet eksempel er bestemmelsen i Grunnlovens § 2 som tidligere har blitt oppfattet både som grunnlaget for statskirkeordningen og som et utsagn om statens verdimeslige og religiøse forankring. Etter Høyesteretts dom i Børre Knudsen-saken i 1983 er det imidlertid klart at § 2 kun binder staten til den evangelisk-lutherske religion når den opptrer som kirkestyre, og ikke i andre spørsmål.

Både den historiske utvikling og prinsipielle synspunkter tilsier etter vår mening at det for fremtiden bør skjelnes mellom spørsmålet om statens forhold til Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn på den ene side og spørsmålet om samfunnets verdigrunnlag på den annen side. Selv om Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn også i fremtiden utvilsomt vil ha en viktig rolle som bærere av ulike tros- og verditradisjoner, bør ikke statens forhold til slike tradisjoner identifiseres med eller bindes opp til forholdet til bestemte tros- og livssynssamfunn. Vi mener derfor at man må ta stilling til spørsmålet om statens verdigrunnlag uavhengig av spørsmålet om en fortsettelse av statskirkeordningen. Spørsmålet om verdigrunnlag bør ikke være et spørsmål om å favorisere ett eller flere bestemte tros- eller livssynssamfunn, men et spørsmål om hvilke verdier en ønsker skal prege samfunnets felles institusjoner og prioriteringer.

For vår del vil vi mene at det også etter en eventuell avvikling av statskirkeordningen vil være naturlig å formulere et verdigrunnlag for staten. Et slikt verdigrunnlag bør formuleres slik at det både lister noen utvalgte fundamentale verdier som demokratiet, rettstaten og menneskerettighetene, men at man også nevner eksplisitt de åndsstrømninger vi fremdeles bekjenner oss til, og som verdiene skal tolkes innenfor. Dermed vil en kunne uttrykke at staten bygger på felles allmenne verdier samtidig som en viderefører en eksplisitt tilknytning til den kristne tradisjon og de kristne verdier som har preget vårt folk i 1000 år. For å markere at dette verdigrunnlag ikke må tolkes innsnevrende, men inkluderende, bør dette verdigrunnlaget betegnes som ”kristent og humanistisk”.

Vi vil advare mot at en bare formulerer såkalte fellesverdier fordi religioner og livssyn tolker slike verdier ulikt. Når en skal formulere det humanistiske verdigrunnlaget for staten, vil det være nødvendig å presisere hvilken humanismetradisjon en velger. Sett i lys av den kultur og tradisjon som har formet det norske samfunnet, er det åpenbart at en bør velge den klassiske humanismetradisjonen fra antikken, renessansen og nyhumanismen, og ikke den rasjonalistiske og religionskritiske humanismen med røtter fra 1800-tallet (humanetikken). Denne sistnevnte humanismetradisjon er en sidegren til vår felles humanismekultur, og den egner seg dårlig som statens verdigrunnlag.

7. Ansvar for gravferdsforvaltningen

Gravferdsforvaltningen er i dag et område der kirkelige organer utøver forvaltningsmyndighet overfor hele befolkningen, ikke bare i forhold til sine egne medlemmer. Vi mener det er problematisk i forhold til tros- og livssynsfriheten at en betydelig minoritet av befolkningen derfor må forholde seg til et trossamfunn de ikke tilhører i forbindelse med svært følsomme situasjoner i livet. Også fra et teologisk synspunkt er det problematisk at kirkelige organer er tillagt en allmenn forvaltningsmyndighet overfor samfunnsborgerne.

I likhet med flertallet i Gjønnnes-utvalget mener vi at det er en offentlig oppgave å sørge for gravplasser og at gravferd skjer i ordnede og faste former. Det er i denne sammenheng viktig å legge til rette for medvirkning av Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn i forbindelse med gravferden, alt etter hva de pårørende ønsker. Et sterkere skille mellom de juridiske og praktiske sidene ved gravferd og de religiøse og seremonielle krever samtidig et nært samarbeid mellom det offentlige og tros- og livssynssamfunnene. Vi tror imidlertid man er best tjent med en likebehandling av de ulike tros- og livssynssamfunn i et slikt samarbeid.

Når det gjelder den konkrete drift av kirkegårder og gravplasser ser vi imidlertid ingenting i veien for at dette kan utøves av kirkelig fellestråd etter avtale med kommunen. Særlig kan dette være en naturlig ordning der kirker og kirkegårder fremstår som et integrert hele.

8. Eierskap og forvaltning av kirkebyggene

Ifølge gjeldende kirkelov er kirkene i dag soknenes eiendom, med mindre annet følger av særskilt rettsgrunnlag (Lov om Den norske kirke § 17). Etter vår vurdering vil en endret relasjon mellom kirke og stat ikke endre soknenes eiendomsrett til kirkene.

I tråd med prinsippet om en aktivt støttende religions- og livssynspolitik mener vi at kommunene fortsatt bør yte økonomisk støtte til drift og vedlikehold av kirker. Det bør også være et statlig ansvar å yte støtte til fredede og verneverdige kirker. I spørsmålet om offentlig støtte til kirkebygg bør Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn behandles likt.

For Det teologiske Menighetsfakultet

Vidar L. Haanes
Rektor

Vedlegg: Spørreskjema

Staten og Den norske kirke – Spørsmål til høringsinstansene

Navn på høringsinstans: Det teologiske Menighetsfakultet

Type høringsinstans

- Kommune
- Menighetsråd/kirkelig fellesråd/bispedømmeråd
- Prost/biskop
- Tros- eller livssynssamfunn utenfor Den norske kirke
- Frivillig organisasjon innenfor Den norske kirke
- Annen offentlig instans
- Annen privat instans

1. Hvilke overordnede prinsipper bør ligge til grunn for tros- og livssynspolitikken?

Svar:

SE VEDLAGT UTTALELSE

2. Den norske kirke som statskirke:

- Bør fortsette
- Bør avvikles
- Vet ikke / ønsker ikke å svare

3. I hvilken lov bør Den norske kirke være forankret?

- Grunnloven
- Egen kirkelov vedtatt av Stortinget
- Lov om trossamfunn
- Vet ikke / ønsker ikke å svare

4. Hvordan bør Den norske kirke finansieres?

- Gjennom medlemsavgift
- Medlemsavgift med noe støtte fra det offentlige
- Støtte fra det offentlige og med noe medlemsavgift
- Offentlig finansiering uten medlemsavgift
- Vet ikke / ønsker ikke å svare

5. Hvordan bør valgordningene og demokratiet være dersom statskirkeordningen avvikles?

- X Valgordningene bør være som i dag
 Øke bruken av direkte valg til kirkens besluttsende organer
 Vet ikke / ønsker ikke å svare

Eventuelle andre ordninger:

SE UTDYPNING I VÅR UTTALELSE

6. Dersom statskirkeordningen avvikles, hva bør i så fall stå i § 2 (eller i en annen paragraf) i Grunnloven i tillegg til prinsippet om religionsfrihet?

(Her kan du/dere sette kryss på ett eller flere alternativer)

- Ingen tillegg
X De politiske prinsipper som statsforfatningen bygger på; så som demokrati, rettstaten og menneskerettighetene
X Det kristne og humanistiske verdigrunnlaget
 Det humanistiske verdigrunnlaget
 At Den norske kirke er en evangelisk-luthersk kirke
 Vet ikke / ønsker ikke å svare

Eventuelt annet:

7. Hvem bør ha ansvaret for gravferdsforvaltningen?

- Den lokale kirke (menighetsråd eller kirkelig fellesråd)
X Kommunen
 Vet ikke / ønsker ikke å svare

8. Hvem bør eie og forvalte kirkebyggene?

- Den lokale kirke bør eie kirkebyggene og ha det økonomiske ansvaret
X Den lokale kirke bør eie kirkebyggene, og kommunen bør ha det økonomiske ansvaret
 Kommunen bør eie kirkebyggene og ha det økonomiske ansvaret
 Vet ikke / ønsker ikke å svare